

УДК 342.72/.73-054.73

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5399.2020.1.03>

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ (ІНСТИТУЦІЙНІ)
ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ:
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

**ORGANIZATIONAL AND LEGAL (INSTITUTIONAL)
ASSURANCES OF THE INTERNALLY DISPLACED PERSON'S
RIGHTS AND FREEDOM: THEORETICAL-LEGAL ASPECT**

Орешкова А.Ф.,

*старший викладач кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Актуальні питання конституційно-правового статусу людини і громадянина

У статті акцентовано увагу, що внаслідок збройного конфлікту на територіях Донецької і Луганської областей, а також анексії Автономної Республіки Крим актуальним є питання гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Показником рівня цивілізованості досягнутого суспільством і державою є ступінь реальності та гарантованості прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Зазначено, що актуальність та новизна дослідження організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб полягає в тому, що наразі не сформовано єдиного підходу до розуміння їх комплексної системи. Наголошено, що відсутність системи організаційно-правових (інституційних) гарантій зумовлює неможливість досягнення єдиної мети, спрямованої на ефективне забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Так, незважаючи на наявну систему нормативно-правових актів, у яких закріплені права і свободи внутрішньо переміщених осіб, їхнє становище характеризується, як юридичною, так і фактичною нерівністю. Зауважено, що скоординована діяльність системи уповноважених суб'єктів є однією із умов дієвого гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб у всіх сферах суспільного життя. Запропоновано авторську систему організаційно-правових (інституційних) гарантів, уповноважених забезпечувати реалізацію, захист, охорону та відновлення порушених прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, яка представлена, зокрема, такими суб'єктами, як: законодавчі, виконавчі та судові органи державної влади; Президент України, його інституції; органи влади Автономної республіки Крим, омбудсмен та його представники; прокуратура та інші контрольно-наглядові органи; адвокатура; інститути громадянського суспільства тощо.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, гарантії, загальносоціальні гарантії, юридичні гарантії, нормативно-правові гарантії, організаційно-правові (інституційні) гарантії, реалізація прав і свобод, забезпечення прав і свобод, захист і охорона прав і свобод.

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах української кризи набувають нового значення ідеї прав і свобод такої категорії осіб, як вну-

трішньо переміщені. У процесі державотворення актуальність та новизна дослідження організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод

внутрішньо переміщених осіб полягає у тому, що наразі не сформовано єдиного підходу до розуміння їх комплексної системи. Зазначене зумовлює неможливість досягнення єдиної мети, спрямованої на забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Скоординована діяльність системи уповноважених суб'єктів є однією з умов гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб у всіх сферах суспільного життя. Основою формування організаційно-правової (інституційної) складової частини є чітке розуміння, які суб'єкти можуть до неї входити та здійснювати гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб ефективно.

Аналіз досліджень та публікацій. Різні аспекти гарантій прав і свобод, досліджували у своїх роботах такі науковці, як: М. Антонович, Ю. Барабаш, М. Баймуратов, М. Гуренко, О. Гончаренко, А. Колодій, І. Козинець, В. Кравченко, О. Кушніренко, С. Мороз, Є. Микитентко, А. Олійник, А. Колодій, О. Петришин, В. Погорілко, П. Рабінович, В. Речицький, Т. Слінько, В. Тацій, Ю. Тодика, В. Федоренко, О. Фрицький, В. Шаповал, Л. Шестак, Ю. Шемшученко та ін. Проте, не заперечуючи їхнього вагомого внеску в загальну теорію гарантій, що є основою для нашого дослідження, необхідно звернути увагу на відсутність комплексних теоретичних розвідок організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Мета статті полягає в комплексному теоретико-правовому дослідженні організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Виклад основного матеріалу. Для з'ясування змісту та умов ефективності організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб необхідно проаналізувати діяльність її елементів.

У структурі організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб основне місце посідає **Парламент**. На законодавчому рівні лише парламент у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб має право: по-перше, забезпечувати їхні права і свободи; по-друге, з Державного бюджету України затверджувати видатки на їх реалізацію; по-третє, визначати основні засади як внутрішньої, так і зовнішньої політики держави; по-четверте, підтримувати права і свободи в загальнодержавних програмах, а також здійснювати контроль за їх дотриманням тощо. В Україні на парламентському рівні функціонує комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнаціональних відносин. У його структурі працюють підкомітети з таких питань, як: права людини; права і свободи осіб, які проживають на тимчасово окупованих територіях України та внутрішньо переміщених осіб, тимчасово окупованих територій України [1]. Користуючись правами на депутатський запит і депутатське звернення, до вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб долучаються окремі народні депутати. Проте, зважаючи на те, що нормотворча діяльність Верховної Ради України є нелінійною, вона не сприяє комплексному гарантуванню прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Президент України, будучи гарантом та маючи правозахисні повноваження, забезпечує реалізацію прав і свобод досліджуваної категорії осіб. Відповідно до ст. 106 Конституції України Президент України може сприяти гарантуванню прав і свобод внутрішньо переміщених осіб через: укладення міжнародних договорів; підписання законів, прийнятих парламентом; право

вето щодо прийнятих парламентом законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд [2]. Права і свободи людини і громадянина, а також їх гарантії визначаються виключно нормативно-правовими актами. Так, президент наділений повноваженнями щодо ініціювання прийняття відповідних проєктів (ст. 93 Конституції України). Президент у своїх посланнях до народу та щорічних і позачергових посланнях до парламенту визначає загальні засади гуманітарної політики. Він зобов'язаний своєчасно реагувати на звернення громадян [3, с. 392], зокрема й на ті, що стосуються порушення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Внутрішньо переміщені особи можуть звертатися до Президента України через подання на сайті Офіційного інтернет-представництва електронних петицій (пропозиції, зауваження, скарги) щодо гарантування їхніх прав і свобод.

Президент на основі та на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України [2]. Як приклад необхідно звернути увагу на Національну стратегію у сфері прав людини (затверджена Указом Президента України від 25.08.2015 р. № 501/2015) [4]. Створення умов з метою належної реалізації та захисту прав і свобод ВПО визначено одним із стратегічних напрямів. Зважаючи на те, що через політико-правову ситуацію забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб потребує першочергової участі Президента України, слід зауважити на його особливий увазі в досліджуваному питанні.

Основні повноваження щодо виконання законодавства, формування і реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, покладено на **органи виконавчої влади**. Відповідно до ст. 19 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. уряд вирі-

шує питання державного управління, зокрема, у сфері соціальної політики, праці та зайнятості, охорони здоров'я, освіти і науки, забезпечення прав і свобод людини і громадянина та ін. [5]. Так, основним суб'єктом реалізації державної політики у сфері гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є уряд. Проте, попри те, що розробка політичних рішень та програм Законом покладена на Кабінет Міністрів України, перші програмні документи були прийняті лише в кінці 2015 р., коли проблема ВПО існувала вже упродовж майже двох років.

Координує діяльність спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань прав і свобод досліджуваної категорії осіб саме Кабінет Міністрів України. Такими органами відповідно до Положення про Міністерство соціальної політики України від 17.06.2015 р. є Міністерство соціальної політики України [6] та відповідно до Положення про Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України від 27.12.2018 р. – Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України [7].

Основна роль у сфері гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб належить **органам судової влади**.

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції, який, згідно зі ст. 147 Основного Закону, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та в передбачених випадках здійснює офіційне тлумачення Конституції, а також інші повноваження [2]. Об'єктом конституційного судочинства могут бути, наприклад, конституційно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб. КСУ здійснюючи функцію конституційного контролю безпосередньо впливає на дотримання у національному законодавстві прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

У контексті внесених змін до Конституції України в частині правосуддя КСУ наділений правозахисною функцією. Її змістом є розгляд конституційних скарг щодо відповідності Конституції України закону України, що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу [8]. Результатом реалізації цієї функції КСУ стане поновлення конституційних прав і свобод людини; скасування неконституційних актів чинного законодавства чи їх окремих положень [3, с. 492]. Так, зважаючи на внесені зміни, посилився захист прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Роль судової влади в гарантуванні прав і свобод внутрішньо переміщених осіб зумовлена її правозахисним потенціалом, адже саме вони в контексті своєї діяльності, наприклад, вирішують спори, захищають порушені права чи законні інтереси, встановлюють винуватість особи та призначають покарання тощо [9, с. 20]. Загальні суди, здійснюючи правосуддя, є невід'ємним елементом організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Закон України «Про судоустрій та статус суддів» від 02.06.2016 р. [10] передбачає, що кожному гарантується захист прав, свобод та інтересів (ч. 1 ст. 7). Суди таким чином захищають права, свободи, а також інтереси досліджуваної категорії осіб.

Необхідно акцентувати увагу на позиції Парламентської Асамблеї Ради Європи із приводу доступу до органів судової влади в умовах конфлікту, яка в Резолюції «Засоби правового захисту від порушень прав людини на українських територіях, що знаходяться поза контролем української влади», прийнятій 12.10.2016 р., закликала українську владу полегшити повсякденне життя внутрішньо переміщених, а також інших осіб, права, свободи, інтереси яких потребують захисту внаслідок три-

ваючого конфлікту в регіоні Донбасу та в Криму, через сприяння доступу таких осіб до правосуддя шляхом належного оснащення і кадрового забезпечення судів в районах контрольованих урядом, до яких була передана юрисдикція щодо непідконтрольних територій [11].

Внутрішньо переміщені, а також інші особи, права, свободи, інтереси яких потребують захисту внаслідок конфлікту, відчувають несправедливе до себе ставлення у публічно-правових відносинах. Захист їхніх прав, свобод та інтересів відбувається в адміністративному суді за правилами Кодексу адміністративного судочинства України, положення якого останнім часом зазнали значних змін [12]. Прикладом щодо осіб, які перебувають на непідконтрольній українській владі території, потребуючи при цьому захисту з боку України, є справа «Цезар та інші проти України» [13].

Необхідно акцентувати увагу, що з огляду на значну кількість звернень до суду нагального значення набуло питання вироблення єдиної практики щодо встановлення фактів народження або смерті осіб на тимчасово окупованій території тощо. Так, судами вироблено усталену практику в зазначених категоріях справ, за результатами якої їх розгляд здійснюється в короткі строки, а за наявності доказів заяви в абсолютній більшості справ підлягають задоволенню.

Гарантії правового захисту є доступними для внутрішньо переміщених осіб, проте використовуються лише частково через причини, які, зокрема, є суб'єктивними. Зазначену проблему покликано вирішити **правоохоронні та правозахисні органи** – поліція, прокуратура, адвокатура, омбудсмени, центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги та ін., які є самостійними елементами організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування є невід'ємним елементом організаційно-правових (інституційних) гарантій прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Відповідно до ст. 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. до питань, що вирішуються місцевими державними адміністраціями, віднесено охорону прав, свобод і інтересів громадян [14]. Будучи комплексним, даний напрям діяльності зумовлює включення прав і свобод досліджуваної категорії осіб до змісту діяльності зазначених органів.

Незважаючи на те, що в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. не передбачено окремих повноважень щодо прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, до компетенції місцевих рад віднесено право: затверджувати програми соціально-економічного, культурного розвитку, інші цільові програми, передбачати видатки з місцевого бюджету на їх реалізацію (ст. 26); надання безоплатної первинної правової допомоги та можливість створювати для цього окремі установи (ст. 38-1) [14]. Нормотворчі, бюджетно-фінансові та правозахисні повноваження органів місцевого самоврядування сприяють забезпеченню реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Найактивнішими суб'єктами, які впливають на реалізацію державної політики у сфері гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, є **інститути громадянського суспільства**. Серед інститутів громадянського суспільства, предметом діяльності яких є забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, необхідно акцентувати увагу на громадських організаціях, які: по-перше, здійснюють найбільший вплив на вдосконалення законодавства; по-друге, проводять навчальну та правопросвітницьку діяльність; по-третє, реалізу-

ють власні проекти, програми тощо; по-четверте, розповсюджують інформацію, спрямовану на усунення випадків порушення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб тощо.

Перш ніж перейти до аналізу ролі національних громадських та міжнародних організацій у сфері ефективного забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, акцентуємо увагу на положеннях Закону України «Про забезпечення прав та свобод внутрішньо переміщених осіб», а саме ч. 2 ст. 16:

«Органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть залучати громадські об'єднання до процесу формування і реалізації державної політики щодо вирішення питань внутрішньо переміщених осіб», а також ч. 3 ст. 16: «Державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства громадськими об'єднаннями, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам, здійснюють органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у порядку, визначеному законом» [15].

Так, однією з особливостей організаційного забезпечення реалізації прав і свобод внутрішньо переміщених осіб в Україні є активне залучення громадських організацій. Наприклад, у Плані заходів із реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року, затвердженого Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.11.2018 р. № 944-р [16], виконання завдань щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції внутрішньо переміщених громадян України передбачене за участі громадських організацій, зокрема із залученням міжнародних.

Участь громадських організацій у забезпеченні прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є ефективнішою, ніж органів державної влади, у зв'язку з тим, що прийняття відповідного

законодавства та покладення певних функцій на органи державної влади та місцевого самоврядування мали місце не відразу після початку вимушеного внутрішнього переміщення. Тому національні громадські та міжнародні організації на початку масового внутрішнього переміщення брали на себе основний тягар і продовжують активно діяти у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Починаючи з окупації Автономної Республіки Крим та з початком проведення антитерористичної операції Дніпропетровська область стала регіоном, який не лише є лідером за кількістю зареєстрованих учасників антитерористичної операції та осіб, які отримали статус учасника бойових дій, а також входить у п'ятірку регіонів із найбільшою кількістю зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб. Зважаючи на те, що більшості із вказаних категорій осіб допомога вкрай необхідна саме на безоплатній основі, в Дніпропетровській області діють благодійні фонди («Допомога Дніпра», «Карітас Донецьк», «БФ «Право на захист», Фонд «Українська перспектива» та ін.), а також громадські організації («Місто миру», «Різні та рівні», «Жіноча сотня», «У єднанні сила» та ін.), якими надається юридична та психологічна допомога. Також у своїй діяльності вищезазначені фонди та організації: організують семінари, тренінги, круглі столи, конференції, на яких підтримуються дискусії щодо ефективного забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб; збирають, узагальнюють та розповсюджують інформацію у вигляді інформаційних навчально-методичних та наукових матеріалів, що в подальшому може бути використано органами державної влади та місцевого самоврядування в їхній практичній діяльності тощо.

Організаційно-правову (інституційну) складову частину забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених

осіб доповнює система міжнародних та регіональних спеціалізованих установ, представництв, фондів, а також програм ООН, Ради Європи, ОБСЄ та ін., які функціонують в нашій державі відповідно до міжнародних угод та меморандумів. Доцільно проаналізувати основні з них.

Україна, будучи державою-членом ООН, зобов'язана впроваджувати резолюції Ради безпеки ООН. Так, наприклад, Рада безпеки ООН прийняла на 7573-му засіданні 09.12.2015 р. Резолюцію 2250 (2015) [17]. Забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб у системі прав і свобод людини є об'єктом постійної уваги ООН. Група установ ООН в Україні складається з представництв та офісів фондів, програм і спеціалізованих установ ООН у країні, включаючи нерезидентів, проектні агенції. Різними питаннями забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб займаються: по-перше, організації, фонди та програми ООН, акредитовані в Україні: Моніторингова місія із прав людини в Україні, Управління Верховного комісара ООН із прав людини, Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, Фонд народонаселення ООН та ін.; по-друге, установи, фонди та програми ООН, що не мають представницького офісу, але впроваджують програми в Україні: Програма Волонтери ООН та ін. [18]. Діяльність кожної із зазначених установ спрямована на надання допомоги внутрішньо переміщеним особам і ґрунтується на таких принципах, як повага та дотримання прав людини. Провідним захисником прав і свобод внутрішньо переміщених осіб є Рада Європи. Посилення спроможності внутрішньо переміщених осіб, переміщених фахівців, закладів та установ, а також інших ключових партнерів впливати на покращення системи захисту прав людини та доступу до правосуддя в Україні відповідно до стандартів Ради Європи є клю-

човим елементом у реалізації Проекту Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень» [19]. На сьогодні серед напрацювань експертів проекту, що впливають на гарантування прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, необхідно звернути увагу на такі: Проекти Законів України «Про додаткові заходи щодо захисту житлових прав осіб в умовах настання особливих обставин» [20], «Про захист житлових прав внутрішньо переміщених осіб та інших потерпілих осіб» [21], «Про реституцію майна та виплату компенсацій внутрішньо переміщеним особам, біженцям та іншим потерпілим особам» [22], аналітичний звіт рівня доступності адміністративних послуг, правової допомоги та правосуддя для ВПО та населення, яке постраждало від конфлікту [23] тощо.

Зміцнення демократії та пом'якшення наслідків конфлікту на Сході України є одним із напрямів діяльності Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) в Україні. USAID – організація, що здійснює підтримку демократичних перетворень у колишніх радянських державах. Передусім, її зусилля спрямовані на допомогу у створенні демократичних інститутів та проведення глобальної інтеграції країн до вільної ринкової економіки. Організація визнає пріоритетом протидію торгівлі людьми та надання гуманітарної допомоги тим особам, які проживають у конфліктних зонах [24]. Зважаючи на те, що належний захист прав, свобод і законних інтересів особа отримує при демократичному політичному режимі, необхідним є зміцнення демократії в державі для ефективного забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

У межах діяльності USAID реалізується багато проектів, але безпосередньо на забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб впливають такі проекти, як: Боротьба з торгівлею людьми (Міжнародна організація

з міграції 20.07.2004 р. – 01.01.2023 р.), Поліпшення послуг у сфері розумового здоров'я для потерпілих від катуваль (Університет Джонса Гопкінса 30.09.2015 р. – 30.06.2021 р.), «Демократичне врядування у Східній Україні» («Кемонікс Інтернешнл» жовтень 2018 р. – вересень 2023 р.), Аналітичні послуги на підтримку проекту «Економічна підтримка Східної України» («Резонанс Глобал» 20.08.2018 р. – 19.08.2023 р.), Економічна підтримка Східної України («ДАІ Глобал» 27.08.2018 р. – 26.08.2023 р.) [25]. Не викликає сумніву важливість урахування міжнародного досвіду та рекомендацій у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. Тому взаємодія міжнародних організацій з органами державної влади не має бути формальною.

Громадські організації у своїй діяльності співпрацюють не лише з органами державної влади та місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства, а й зі спеціалізованими установами і структурами, в тому числі науковими та науково-практичними. Наприклад, Національна академія правових наук України акумулює творчий потенціал як наукових установ, так і навчальних юридичних закладів, що сприяє ефективному забезпеченню прав і свобод внутрішньо переміщених осіб. З огляду на зазначене створення в лютому 2017 р. на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ наукового підрозділу «Навчально-наукова лабораторія дослідження проблем правового статусу внутрішньо переміщених осіб та забезпечення гендерної рівності» (далі – Лабораторія) є важливою подією у сфері забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених та розвитку наукового потенціалу Дніпропетровського регіону. Серед здобутків співробітників Лабораторії можемо акцентувати увагу на проведенні науково-практичних

заходів міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівня, на яких наукові співробітники виступають в якості експертів. Результати заходів упроваджуються: по-перше, в навчальному та виховному процесах; по-друге, в науковій та експертній діяльності Лабораторії. Також активною є співпраця в межах Проекту Ради Європи «Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень». Серед напрямів спільної діяльності провідне місце належить міждержавній співпраці, пов'язаній із вирішенням проблем ВПО. Лабораторія в межах своєї діяльності долучає до наукових досліджень здобувачів вищої освіти. Практичну правову допомогу внутрішньо переміщеним особам Лабораторія здійснює через юридичну клініку «Істина».

Висновки. В Україні зазначені елементи системи організаційно-правових (інституційних) гарантів, які забезпечують реалізацію прав і сво-

бод внутрішньо переміщених осіб, не діють узгоджено у зв'язку з тим, що їх система не закріплена на законодавчому рівні. До інституційних гарантів, уповноважених забезпечувати реалізацію, захист, охорону та відновлення порушених прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, слід віднести державу загалом, яка представлена, зокрема, такими суб'єктами, як: *законодавчі, виконавчі та судові органи державної влади; Президент України, його інституції; органи влади Автономної республіки Крим, омбудсмена та його представники; прокуратура та інші контрольно-наглядові органи; адвокатура; інститути громадянського суспільства тощо.* Суб'єктам, які здійснюють свою діяльність впливають на таку сферу, як права і свободи внутрішньо переміщених осіб, необхідна дієва координація, адже її відсутність призводить до унеможливлення досягнення єдиної мети.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій у Донецькій, Луганській областях та Автономної Республіки Крим, міста Севастополя, національних меншин і міжнародних відносин. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/site2/p_komity?pidid=3016.
2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Федоренко В.Л. Конституційне право України : підручник. Київ : Ліра-К, 2016. 616 с.
4. Національна стратегія у сфері прав людини : Указ Президента України від 25.08.2015 р. *Офіційний вісник України*. 2015. № 69. Ст. 2257.
5. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. 794-VII (зі змін та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 13. Ст. 222.
6. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 №423. *Урядовий кур'єр*. 2015. № 126.
7. Про затвердження Положення про Міністерство у справах ветеранів, тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1175. *Офіційний вісник України*. 2019. № 4. Ст. 154.
8. Про Конституційний Суд України : Закон України від 01.09.2017 р. № 2136-VIII (зі змін та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
9. Фулей Т.І. Гендерна рівність при здійсненні правосуддя. Київ : ВАІТЕ, 2016. 180 с.
10. Просудоустрій і статуссуддів : Закон України від 31.08.2016 р. № 1402-VIII (зі змін та допов.). *Урядовий кур'єр*. 2016. № 162.
11. Засоби правового захисту від порушень прав людини на українських територіях, що знаходяться поза контролем української влади : Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи, прийнята 12.10.2016 р. URL : <http://mtot.gov.ua/deyaki-roz-yasnennya-shhodo-rezolyutsiyi-parye-vid-12-10-2016/>.

12. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.06.2005 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35, / 35-36, 37. Ст. 446.
13. Європейський суд з прав людини визнав законною відмову України здійснювати соціальні виплати на непідконтрольних державі територіях. URL : <https://www.msp.gov.ua/news/14818.html?PrintVersion>.
14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 28.05.1999 р. № 586-XIV (зі змін. та допов.). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 190.
15. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
16. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.11.2018 р. № 944-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/944-2018-%D1%80>.
17. Резолюція Ради Безпеки 2250 з примітками та поясненнями. URL : <http://www.un.org.ua/ua/informatsiyni-tsentr/2250/4160-rezoliutsiia-rady-bezpeky-2250-z-prymitkamy-ta-poiasnenniamy>.
18. Агенства ООН. URL : <http://www.un.org.ua/ua/oon-v-ukraini/ahentstva-oon>.
19. Внутрішнє переміщення в Україні: розробка тривалих рішень: Проєкт Ради Європи. URL : [https://www.coe.int/uk/web/kyiv/idps2-ukr#{%2238403717%22:\[2\],%2238403826%22:\[1\]}](https://www.coe.int/uk/web/kyiv/idps2-ukr#{%2238403717%22:[2],%2238403826%22:[1]}).
20. Про додаткові заходи щодо захисту житлових прав осіб в умовах настання особливих обставин : Проєкт Закону України. URL : <https://rm.coe.int/-/16808e715e>.
21. Про захист житлових прав внутрішньо переміщених осіб та інших потерпілих осіб : Проєкт Закону України. URL : <https://rm.coe.int/-/16808e715f>.
22. Про реституцію майна та виплату компенсацій внутрішньо переміщеним особам, біженцям та іншим потерпілим особам: Проєкт Закону України: <https://rm.coe.int/-/16808e7162>.
23. Аналіз рівня доступності адміністративних послуг, правової допомоги та правосуддя для ВПО та населення, яке постраждало від конфлікту. URL : <https://rm.coe.int/-/16808e7162>.
24. Ukraine 2017. Annual report. URL : https://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/2017_report_eng.pdf.
25. OUR WORK. URL : <https://www.usaid.gov/ukraine/our-work/>.

The article emphasizes that the issue of guaranteeing internally displaced person's rights and freedoms is a topical due to the armed conflict in the territories of Donetsk and Luhansk regions, as well as the annexation of the Autonomous Republic of Crimea. The level of civilization, which society and the state have, is the degree of reality and guarantee of internally displaced person's rights and freedoms. The absence of one unified approach to understanding internally displaced person's guarantees, rights and freedoms is the reason why this issue is innovative and topical. It is emphasized that the lack of institutional guarantees system makes it impossible to achieve a common goal, which is aimed at effective enforcement of internally displaced person's rights and freedoms. Despite the existing normative legal acts system where the rights and freedoms of internally displaced persons are enshrined, their situation is characterized by both legal and factual inequality. It is noted that the coordinated activities of the Authorized Entities system is a condition for effective guarantee of internally displaced person's rights and freedoms in all spheres of public life. A clear understanding which components can be a part of the institutional component and effectively implement the guarantee of internally displaced person's rights and freedoms is the foundation of its formation. This system is represented by such institutions as: legislative, executive and judicial authorities; the President of Ukraine and his institutions; the authorities of the Autonomous Republic of Crimea, the Ombudsman

and his representatives; the public prosecutor's office and other supervisory bodies; advocacy; civil society institutions, etc.

Key words: internally displaced persons, guarantees, social guarantees, legal guarantees, regulatory guarantees, organizational and legal (institutional) guarantees, realization of human rights and freedoms, ensuring the rights and freedoms, defence and protection of human rights.
